

SLOVENSKI UČITELJ

VERI

VZGOJI

POUKU

VI. Letnik.

V Ljubljani 15. junija 1905.

Št. 6.

Nemški „Schulverein“.

Nemci po vsej Avstriji so nedavno slovesno obhajali petindvajsetletnico svojega šolskega društva. S samozavestjo so poudarjali velike zasluge, ki jih ima „Schulverein“ za ohranitev in razvoj nemškega življa. In po pravici. O teh zaslugah bi največ vedeli pripovedovati Slovenci na Koroškem, kjer je Schulverein po mnogih krajih mladi rod skoraj popolnoma odtujil besedi materini in Slovenci na Štajerskem, kjer se nemške šole vedno globlje zajedajo v slovensko prebivalstvo. A že tudi doli na jugu v Trstu, Gorici in Opatiji ima društvo svoje postojanke, da pomaga graditi nemški most do Adrije. Vzroka je torej dovolj, da Slovenci pazno zasledujemo njegovo delovanje in si ob petindvajsetletnici ogledamo njegovo torišče.

Iz skromnih začetkov se je dvignilo sedanje razsešno društvo. R. Mitterer, duhovnik na južnem Tirolskem je ustanovil zasebno ljudsko šolo za nemške otroke, da jih zavaruje proti poitalijančenju. Nato se je osnovalo društvo z enakim namenom in vlada je 8. junija 1880 potrdila predložena pravila. V oklicu, katerega so podpisali najodličnejši nemški možje se med deželami, kjer ima delovati „Schulverein“ zlasti navajajo: Češka, Moravska, Tirolska in Kranjska. Leta 1881. je društvo že štelo 22.000 članov in imelo 55.000 gld. dohodkov. Kmalu so se pričele ustanavljati tudi podružnice; prva v Plznu l. 1881. Še isto leto jih je nastalo 252 novih. Sedaj šteje društvo 850 podružnic in 77.000 članov. Tekom petindvajsetih let je „Schul-

verein“ izdal 9,784.355 K za svoje društvene namene; vzdrževal, oziroma podpiral je 884 šol in ustanovil 40 šol. — Veliko požrtvovalnosti in vstrajnega dela je izraženega v teh številkah, žal da večinoma v škodo slovenskemu prebivalstvu.

Na Kranjskem obrača „Schulverein“ svojo pozornost v prvi vrsti na Kočevsko. V Kočevju podpira izdatno nižjo gimnazijo in se trudi, da se razširi v višjo; ustanovil je ondi strokovno šolo za lesno obrt. Nakupil je šolska poslopja v Mali gori, Zdihovem, Ovčjaku in Maverlu in podpira skupno 17 šol v okrajih, ki so deloma ali pa tudi popolnoma slovenski. V Ljubljani ima „Schulverein“ štirirazredno deško ljudsko šolo in podpira protestantsko zasebno šolo. Kjerkoli je kaj nemškega življa v deželi, povsodi ga društvo goji in brani, povsodi so njegove šole postojanke iz katerih se širi nemštvo v vedno širših krogih. Tako imajo „schulvereinske šole“ občine: Domžale, Sveta Ana pri Trziču, Medvode, Goričane, „schulvereinske“ otroške vrtce: Bela peč, Trzič, Zagorje. Zadnji čas skuša nemški kapital zlasti Jesenice dobiti v svojo pest in na tem važnem križališču železnic ustanoviti svojo trdnjavo. „Schulverein“ je tem nakanam takoj priskočil na pomoč ustanovivši ondi otroški vrtec in dvorazrednico.

Veliko večje je „schulvereinovo“ torišče na Spodnjem Štajerskem. Njegova lastnina sta šoli v Sladki Gori in Št. Ilju; podpira pa šole v Svečini, Brezovem, Zgornji sv. Kungoti, v Lugavcu, Raču, Ribnici, na Muti, v Vutpredu, Marenbergu in na Vuzenicah. V Marenbergu je ustanovil tudi otroški vrtec. V Mariboru podpira vinarsko in sadjarsko šolo, in v mariborskem okrožju po vplivu „Schulvereina“ odpravile utrakvistiške šole in ustanovile zgolj nemške tako: v Laškem, v Konjicah, v Ljutomeru, Ormožu, Vitanju in Rogatcu. V celjskem okrožju podpira 16 šol. Otroške vrtce ima v Slovenjem Gradcu, Velenju in Bregu.

Na Koroškem sicer vlada sama dovolj ponemčuje in slovenskih šol za slovenske otroke tamkaj — razun ene — itak ni dobiti. A Schulverein izpodriva tudi takozvane utrakvistiške šole. „Schulvereinski“ učiteljski dom skrbi za nemškonacionalno vzgojo učiteljev in judeževi groši, katere dobivajo učitelji za ponemčevanje slovenskih otrok so itak v žalostnem spominu. Poleg tega skoraj po vseh slovenskih krajih izdatno podpira vse ljudske šole.

Najnovejši čas pa se Schulverein briga zlasti za nemške postojanke ob Adriji. Omenili smo že, da je vstanovil šole v Opatiji, Trstu in Gorici. In kakor vse kaže, hoče prav tam zdaj razširjati nemški vpliv.

Torišče „schulvereinovo“ je torej zelo razsežno, njegov vpliv mogočen. In petindvajset let njegovega delovanja, pomenja tudi 25 let našega nazadovanja, naših porazov, naših izgub.

In kje imamo mi Slovenci edino zaslombo proti temu nasilstvu? V družbi sv. Cirila in Metoda. Sicer nismo tako mogočen in bogat narod, kakor naši nemški sosodje. Vendar lahko mnogo storimo z združenimi močmi. „Schulverein“ je pričel prav zadnje čase iznova zbirati vse nemške sloje pod svojo zastavo in celo krogi, ki so mu bili doslej nasprotni n. pr. krščanski

socialci na Dunaju, so se mu začeli približevati. Pričakovati je torej še večjega razvoja tega nevarnega društva, a tudi hujšega pritiska na Slovence. Nasproti tej podvojeni nevarnosti, ki nujno zahteva vzajemen odpor, pa „Učiteljski Tovariš“ ne vé drugega storiti, kot da naši „Družbi sv. Cirila in Metoda“ očita klerikalizem in zahteva, da se preosnuje v liberalnem zmislu. In s čim si je družbino vodstvo nakopalo to očitaneje? S tem, da je nastavilo na svojih šolah nekaj šolskih sester. Kar pišete o tem, da se klerikalci za družbo nič ne zmenijo, da jo nočejo podpirati, se tu ne bomo prerekali. Družbina izvestja dovolj jasno pričajo kje je najti požrtvovalnost. A vpričo naših žalostnih razmer zahtevati razdružitev družbe sv. Cirila in Metoda, to je nesramen atentat na ves slovenski narod. Le ljudje, ki se ne zavedajo svoje odgovornosti, morejo tako pisati. In slovenska javnost jih mora obsoditi.

Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili.

§ 13. Volja.

Na voljo, ta plemeniti dar božje dobrotljivosti, obračaj katehet največjo pozornost in skrbljivost. Vse drugo bi nič ne pomagalo, ako ni volja pridobljena za krščansko pravičnost. Zato naj veroučitelj skrbno uporablja vse pomočke, s katerimi more gojencu voljo utrditi v dobrem in ga dovesti do krščanske značajnosti.

V to svrhu mu bo že veliko pripomoglo to, kar smo do zdaj priporočali. Posrednje vpliva na učenčevo voljo, ako spretno izobrazja dušne zmožnosti: razum, spomin, fantazijo in čustva, kakor je bilo po nekoliko omenjeno že na dotičnih krajih. (§ 9—12). Med dušnimi silami je namreč neka prečudna zveza, da se skupno podpirajo druga drugo.

Pri spoznanju, n. pr. mora volja nagniti razum, da se začne zanimati za dotični predmet in ga proučevati. (Nauči se le, kdor se hoče naučiti.) Ako je pa um spoznal kako resnico in se je prepričal, nagiblje voljo, da naj jo prizna, veruje in se ravna po njej. In čim bolj so nam jasne in z dokazi podprte verske resnice, tem raje se jim vda tudi volja. Saj so že stari modrijani imeli prislovico: „Ignoti nulla cupido — Česar ne poznamo, tega ne poželimo.“ — Spomin podpira našo voljo, ker nas v pravem času opozarja na dolžnosti, na trdne sklepe, pa tudi na merodajne nagibe, kakor: na pričujočnost božjo, plačilo, kazni . . . Fantazija priganja našo voljo k dobremu s tem, da nam živo pred oči stavi posnemanja vredne vzornike ter še krepkeje kaže na posledice našega vedenja in živahneje predstavlja nagibe. — Posebno pa po čustvih deluje fantazija na voljo, ker pač človek radovoljneje in natančneje dela to, kar ga veseli, opušča pa to, kar se mu studi in zdi zoprno.

Katehetu je pa na razpolago še več sredstev, s katerim more vplivati na voljo učenčevo, kakor:

1. **Nagibi**, ki imajo že neko podlago v človeški naravi. Že po naravi namreč se razodeva v naši duši zlasti trojen nagon: a) versko moralni, dovezetnost za verske in svete reči; b) simpatetični, dobrohotnost do

bližnjika; c) nagon lastne koristi in sreče. Dušni nagoni imajo pa še močno oporo v milostih sv. krsta, zlasti v čednostih, ki so bile vlite otroški duši v tem zakramentu.

Poglavitni nagibi se koncentrirajo v treh božjih čednostih, zlasti v ljubezni, ker omenjenim nagonom odgovarja tudi trojna smer krščanske ljubezni: do Boga in zavoljo Boga do bližnjika in samega sebe.

Vera nam kaže veličastvo božje, najvišjo avtoriteto, ter vzbuja v naših srcih strah božji, ki nagiblje našo voljo, da naj se vselej in povsod klanja in pokori božji volji. Katehet naj torej posebno temeljito in opetovano razlaga lastnosti božje ter naj osobito v zgodbah nove zaveze živo opisuje veličastvo božjega Sina. — Krščansko upanje nam daje tako potrební pogum. Malokaj namreč tako zelo zadržuje in slabi našo voljo kot mehkužna bojazen pred težkočami ali celo obupna misel naše nezmožnosti. Torej naj katehet v mladih srcih vžiga in neti junaški pogum s tem: da prepričuje o božji dobrotljivosti, ki ne zahteva nič nemogočega od nas in vedno podpira našo slabost s svojo mogočno pomočjo; da čestokrat opozarja na zmagovalno junaštvo svetnikov (ako so mogli oni, zakaj bi mi ne!); da opisuje, kako si s kratko in nepretežko borbo priborimo neskončno veliko večno plačilo itd. — Največjo moč pa zajema naša duša v krščanski ljubezni. Cerkvena zgodovina nam je priča, koliko premore človek, ki ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše in iz vse svoje moči, ter zavoljo Boga svojega bližnjika kakor samega sebe. Torej ta sveta ljubezen do Boga, do bližnjika in do samega sebe, ki ima v zgodovini tako slavne spomenike, naj vodi tudi našo deco v dušnem boju od zmage do zmage.

Semtertja naj katehet vporablja tudi naravne, svetne nagibe; vendar naj jim vedno dostavlja tudi nadnaravnih nagibov.

Večkrat ima, n. pr., priliko govoriti o tem, kako si ljudje z grehom nakopavajo časno nesrečo, s čednostjo pa utrjujejo blagostanje. Kar poroča sv. evangelij o Jezusovi mladosti: da je bil v milosti pri Bogu in pri ljudeh, to se vobče sme reči o vsakem izvrstnem človeku, kako se priljubi vsem poštenim ljudem, kako lahko mu je dobiti dobro službo itd.; a katehet naj ne pozabi povdarjati tudi prvega: da je bil Bogu ljub. Le Bogu se ne smemo zameriti, pa se tudi pametnim ljudem ne bomo. Pot do Boga in večne sreče je obenem tudi najboljša steza do časnih blagrov in svetne sreče.

Po pravici se torej priporoča katehetu, da naj zlasti v višjih razredih pové tudi kaj iz državnega zakonika; a nikar naj ne pozabi obtem opozarjati na božji zakonik. Ker je treba vedno računati s človeško slabostjo, moramo tudi pri nagibih postopati od nižjega do višjega: od naravnih nagibov do nadnaravnih in pri nadnaravnih od nepopolnih do popolnih. Suženjski strah božji naj se izpopolnjuje v sinovski strah; istotako nepopolna ljubezen božja v popolno in nepopolni kes v popolnega.

2. Zatajevanje. Pravemu spoznanju in dobri volji nasprotuje hudo poželenje, slabo nagnjenje. Zato je neizogibno potrebno zatajevanje ali premagovanje samega sebe. Po večkratnem zatajevanju se volja krepi, hudo poželenje pa pojenjuje in strasti odnehavajo. Katehetu bodi torej posebna skrb, kako spretno urejati in voditi samozatajo pri otrocih.

Nauk o samozataji naj katehet mnogokrat ponavlja, n. pr., ko govori o nasledkih izvirnega greha, o postu, o trdnem sklepu, o dobrih delih itd.; zlasti pa pri mnogih sveto-pisemskih in svetniških zgledih. — Ta nauk pa ne bodi splošen, marveč otrokom je treba natančneje določiti, kdaj, kje in kako naj se zatajujejo. Katehet se izkušaj tudi prepričati, so li učenci izvršili njegova navodila. (Cf. Angelček, I. 1905.)

Zatajevanje je tudi zato tako izvrstno sredstvo bogoljubnega življenja, ker se z njim otrok privadi prepotrebne samostojnosti, da živi po božji volji ne zato, ker je primoran, marveč zato, ker sam hoče tako ter voljo

predstojnikov izpreminja v lastno voljo; zakaj le samostojnost volje, ne pa prisiljenost, daje zagotovilo, da bode ostal pošten tudi potlej, ko pride izpred oči svojim vzgojiteljem.

3. **Navada.** Posebno se utrjuje naša volja po lepih navadah. Navada pa nastane po mnogokratnem ponavljanju istega dejanja. Kakor velja v didaktiki: „*Repetitio est mater studiorum*“, enako potrjuje vzgoja: „*Repetitio est mater virtutum*. — Ponovitev je mati čednosti“. Kakor preide greh po večkratnem ponavljanju v grešno navado, enako privaja vztrajno ponavljanje dobrih del do svetih navad — do čednosti. Pridobljena navada je druga narava.

Korist navade lahko izprevidimo iz tega-le zgleada. Ako ima kdo lepo navado, da hodi tudi v delavnik vsako jutro k sv. maši, ne čuti za to bogoljubno delo nobene težkoče. Veselo vstane ko pride določena ura, zvonov glas mu je prijazno vabilo; vsa druga opravila ima tako urejena, da ne čuti radi sv. maše nikakoršne stanovske zadrege; neko posebno zadovoljstvo spremlja to sveto navado in čutil bi se nesrečnega, ko bi jo kdaj opustil. Tako ojači navada našo voljo.

Nekaj lepih navad že itak zagotavlja šolski red, nekaj so si jih pridobili otroci že doma v družinskem življenju; a katehetu ostane še obširno in hvaležno polje, ki naj ga poizkuša obdelovati vsako učno uro, zlasti v takozvani uporabi, z raznimi verskimi vajami. Nekaj naj jih opravlja z otroci kar takoj v šoli, za druge pa naj jim daje navodila, kako naj jih sami izvršujejo, kadar se jim nudi primerna priložnost. Take vaje naj se ozirajo na notranjo in zunanjo pobožnost, na domače življenje in občevanje z ljudmi.

4. **Trdni sklepi.** Ako se je naša volja odločila za kako dejanje, ki ga ne more takoj izvršiti, marveč še le v prihodnosti, imenujemo tako odločitev trden sklep. Trdni sklepi so zelo vplivni na nravno življenje. Pri zakramentu sv. pokore so bistven del kesanja, in izpoved bi bila neveljavna brez trdnega sklepa; a tudi sicer so najkrepkejše sredstvo, s katerim človek samostojno vlada svojo voljo, ako jih resno in pametno rabi. Zato mora katehet nanje obračati posebno pozornost.

Otroke je treba čestokrat opozarjati na lastnosti dobrega sklepa, n. pr.: a) Sklep bodi določen in se obračaj na posebna, že naprej odbrana dejanja. Splošni sklepi, kakor: „Nikdar ne bom storil nobenega greha, vedno hočem biti priden, rad moliti“ itd. nimajo dejanske moči v sebi, dasi so sami obsebi dobri, ker ž njimi izražamo ljubezen do Boga. Da sklep res pripravi voljo do dejanja, mora natanko določiti, katerega greha se bomo izogibali, kdaj in kje, katero dobro delo in katero molitev bomo opravljali, kolikrat, itd. — b) Sklepe moramo večkrat ponavljati, ker bi jih sicer pozabili, ali pa bi ne imeli prave moči, ko bi jih obračali na nedoločno prihodnost. To, kar smo, n. pr., pri izpovedi sklenili za vso prihodnost, moramo vsako jutro ponavljati in si podrobno določiti, kaj pride na vrsto še dopoldne, kaj popoldne, kaj doma, kaj v družbi itd. — c) Ne si kopiciti preveč sklepov hkrati. Kdor ima preveč sklepov, navadno nobenega ne izpolni. Imejmo splošni sklep, da ne bomo Boga žalili z nobenim grehom več (vsaj ne s smrtnim grehom), sicer si pa delimo delo ter polagoma napredujmo v krščanski popolnosti. (Cf. Dobra spoved str. 70.)

Jako priporočljivo je, da si učenci zapisujejo vse trdne sklepe in večkrat preberó, zakaj pozabljen sklep je brez koristi.

5. **Nadnaravni pomočki.** Vkljub še tako pridnemu in vztrajnemu naporu človek nemore iz lastne moči izpolniti svoje prevzvišene naloge. Šesta temeljna resnica nas uči, da mu je k temu treba božje milosti. Božja pomoč še le stori našo voljo — nepremagljivo. Torej bi slabo izvrševal svoje delo oni katehet, ki bi se zanašal le na svoj trud in svetna sredstva; posebej za katehetovo delo je treba pomoči od zgoraj. Vso skrb torej obračaj na to, da se bodo gojenci privadili, kako naj si ne le v šolski dobi, marveč tudi v poznejšem življenju pridobivajo nebeško pomoč, božje milosti: po sv. zakramentih, daritvi sv. maše, z molitvijo, po zakramentalih itd.

Težko, a hvaležno delo ima tukaj katehet: lepo moliti — pobožno na znotraj, spodobno na zunaj; s pridom se udeleževati sv. maše in drugih cerkvenih pobožnosti, vredno opravljati sv. izpoved in sv. obhajilo, ne le prvokrat, marveč vedno, vztrajno do smrti itd. Srečen katehet, ki to doseže pri večini svojih učencev!

* * *

Dr. Weber razločuje pri dušnem delovanju štiri momente ki se med seboj vežejo in vzporedno delujejo: dva za spoznanje, dva za hotenje. Nižje spoznavanje je zlasti delo fantazije, ki po čutnem naziranju tvori predstave; višje spoznavanje pa je delo uma, ki sodi, sklepa in tvori pojme. Nižje hotenje se razodeva v čustvih, višje pa v volji. In le, kadar vse skupno deluje, četudi ne hkrati, nastane popolno dejanje. Kar je v spoznanju moč spomina, to ima biti v hotenju moč volje — značaj.

IV. O katezezi.

Pri katezezi pridejo v poštev zlasti te le reči: določitev učne snovi, učna pot, učna oblika, slog in predavanje ter učna sredstva.

§ 14. Določitev učne snovi.

Za vsako učno uro je treba določiti neko število vprašanj. To je odvisno od lastnije vprašanj in učne poti pa od zmožnosti učencev.

Vprašanja v katekizmu so jako različna: zgodovinska, n. pr. ustvarjenje, rojstvo Jezusovo; naučna, n. pr. o lastnostih božjih, o grehu in čednosti; zistemska, n. pr. naštevanje sv. zakramentov, zapovedi, grehov pri posameznih zapovedih; tekstovna, n. pr. molitve in izreki sv. pisma; prehodna vprašanja, n. pr. kako se glasi prvi član apostolske vere, kako se glasi druga prošnja v očenašu, tretja zapoved božja. Poleg tega so vprašanja tudi še: daljša ali krajša, težja ali lažja, bolj ali manj tehtna in potrebna.

Samoobsebi je razvidno, da je po različnosti vprašanj tudi različna razlaga in dolžost katezeze. Zgodovinska vprašanja se rešujejo s tem, da se dotično dejstvo obširno in temeljito obravnava po bibličnih ali cerkvenih zgodbah. — Naučna vprašanja zahtevajo vselej nazornih pojasnil in so torej precej zamudna — Zistemska vprašanja naj se sploh samostojno ne obravnavajo, marveč se v začetku kar prebero ali ob koncu pregledno sestavljajo. Tekstovna vprašanja ne potrebujejo nazornih sredstev v pojasnilo, marveč se le navadnim potom eksegezirajo. Prehodna vprašanja pa so že itak sama del obravnave.

Iz tega pregleda je razvidno, kako nespametna je bila praksa onih katehetov, ki so odbirali za vsako učno uro enoliko vprašanj. Bodi pa tudi nam kažipot, kako si modro odbirajmo snov za posamezne učne (metodiške) enote.

Učna enota imej v sebi le toliko vprašanj, kolikor jih je po vsebini med seboj v tesni zvezi. Torej je po različnosti vprašanj včasih dolga,

včasih krajša. In ne zdi se nam opravičena zahteva da bi se morala za vsako učno uro določiti ena sama učna enota; za tako delitev je preveč enot pa premalo ur.

Starejša praksa ima tu dokaj lažjo nalogo, ker smatra vsako vprašanje za samostojno celoto, učno enoto, razun onih slučajev, ko se eno vprašanje razkrajja na več drugih, n. pr. Vpr. 70: „Kako skrbi Bog za ustvarjeni svet“, kjer tvorijo vprašanja 70–75 eno učno celoto; in sličnih je še več. Tudi koncentrično učenje je s tem olajšano. (Katehet Anton Ender je v svoji knjigi „Katechismus - Dispositionen“ ves katekizem razdelil v 117 učnih enot.)

Težavo pa ima že tu takozvana „monakovska“ metoda, ker odločno zahteva za vsako uro le eno samo enoto. Tu mora nastati neprilичnost: ali je kateheza predolga ali prekratka, ali pa mora vezati v eno skupino manj sorodna vprašanja. Ker je pa nepedagoško variti v eno celoto, kar ni sličnega in sorodnega, bo gotovo bolj ugajalo tudi tej metodi, ako po razliki vprašanj obravnava isto uro po več učnih enot. Pri vseh opraviilih se ravna delo po času, ne pa čas po delu.

Rjavi hrošč.

(Učna slika.)

(Konec.)¹⁾

C. *Preobrazba.*

Ali ste že videli odkod pridejo mladi piški? (Iz jajec se izvle.) Danes vam bom pa povedal, kako se napravi rjavi hrošč.

Kdaj vidimo navadno rjavega hrošča? Ali jih vidite tudi še v juniju, juliju ali avgustu? Kako, da jih pozneje ne vidimo več? (Poginili so.) Ali rjavi hrošč dolgo živi?

Rjavi hrošč živi le malo časa.

Toda, dasi živi le malo časa, samice vendar dobro preskrbe, da ne zmanjka rjavih hroščev. Predno poginejo, se zarijejo v rahlo zemljo. Kje je posebno rahla zemlja? (Na vrtu, na njivi.) Tam si izkopljejo jamice ter vanje polože po 20–30 jajčec. Glejte, tu imam nekaj takih jajčec. Kakšne barve so? (Bele.) Ali so tako debela kakor kurja? Prav drobna so, nekako tako debela, kakor je to-le. (Učitelj pokaže konoplje.) Kaj pa je to? Kako debela so jajčeca? (Kakor konoplja.) Kaj store samice, predno poginejo?

Samice se zarijejo v zemljo ter ondi odlože po 20–30 belih; kakor konoplja debelih jajčec.

Kaj izleze iz kurjega jajca, kadar ga koklja izvali? (Pišče.) Teh jajčec pa ne vali nobena koklja, pa tudi hrošči jih ne valé, temveč izležejo se sami. V 4–6 tednih že pridejo iz njih majhne živalce. Glejte, tu imam tako živalco. Komu je zelo podobna? (Črvičku.) Vendar to ni pravi črv, in se zato tudi ne imenuje tako; pravimo ji ličinka. Pri hroščih se vedno iz jajčec

¹⁾ Po pomoti so v prvem delu tega sestavka na str. 104 v 25. vrsti izostali za vprašanjem (?) sledeči stavki: (Zloži jih.) Kadar so skrita, so zložena. Iz česa pa so pokrovke in krila?

izležejo ličinke. Kje pa je ličinka, ko izleze iz jajčeca? (V zemlji.) Včasih pravijo komu: Le jej, da boš prej velik! Komu so že tako rekli? Tudi ličinka bi bila rada hitro velika. Kaj mora torej pridno delati? (Jesti.) In ličinka rjavega hrošča je res zelo požrešna, nikdar ni sita. Ali pa dobi v zemlji kaj živeža? Mlade koreninice obgrizuje, in ko je eno obgrizla, prerine se k drugi in potem k tretji i. t. d. Na ta način prerijejo ličinke zemljo na vse strani. Ali pa more rastlina še dalje rasti, ako ji hroščeva ličinka odje korenine? Kaj se z njo zgodi? (Ovene, usahne.) Včasih gredo mati po vrtu, pa zagledajo mlado solato, mlado repico ali peso, ki kar vene. „Kaj je neki to?“ si mislijo, primejo za mlado rastlinico, pa jim kar v roki ostane. Pogledajo in vidijo, da je revica morala usahnuti, ker nima več koreninic. Kdo jih je neki obgrizel? Mati pravijo: „Črv jih je spodjedel.“ Ko bi pa mati takrat okoli vsahle rastline malo pogrebli, bi skoro gotovo našli debelega požeruha, ličinko rjavega hrošča. Kakšne so torej tudi ličinke, ki izpodjedajo rastlinam korenine? (Škodljive.) Navadno se pa ličinke rjavega hrošča še drugače imenujejo. Ali je kdo že slišal druga imena? (Podjedi, ogrci) Kaj se izleže iz jajčec? (Iz jajčec se izležejo) Ker je bila pa tudi zadnja beseda prejšnjega stavka jajčec, bomo tu kar kratko rekli: iz teh.

Pomnite: Iz teh se izležejo črvom podobne, zelo škodljive ličinke, ki izpodjedajo rastlinam koreninice. Imenujemo jih ogrce ali podjede.

Ti požeruhi, ti ogrci, pa ne delajo škode v zemlji le nekaj dni ali tednov. Hočejo se v zemlji prav dobro izrediti. Zato obgrizujejo tri leta vrtnim in poljskim rastlinam korenine. Ali pa po zimi tudi dobé kaj živeža v zemlji? (Ne.) Kaj pa storé nekatere živali, ker po zimi ne dobé primerne živeža? (Zarijejo se v zemljo ter zimo prespé.) Tudi ogrci se vsako jesen zarijejo globokeje v zemljo ter prespé zimo. Kaj storé vsako jesen?

Vsako jesen se zarijejo globokeje v zemljo, kjer prespé zimo.

Kadar je pa ogrc že dovolj dorastel, in to je v naših krajih navadno okoli kresa tretjega leta, tedaj se pa zopet zakoplje v globočino, kjer si naredi lepo uglajeno jamico. Tam se pa izpremeni v tako-le bubo. (Se pokaže.) Mi pravimo ličinka se zabubi. Te bube pa le kar mirno leže in ne delajo nikake škode. Kaj storé ogrci tretje poletje?

Tretje poletje se v izdolbenih jamicah zabubijo.

Te bube pa ne leže dolgo tako v zemlji. Že čez nekaj tednov se iz bube razvije popoln hrošč. V katerem letnem času se podjedi zabubijo? Kateri letni čas se pa že takrat približuje, ko se iz bube razvije hrošč? (Jesen.) Ali prileze hrošč koj takrat iz zemlje? Do katerega letnega časa počaka v zemlji? (Do pomladi.) Katero leto je potem že to? (Četrto.) Ponojimo sedaj to!

Že čez nekaj tednov pa se iz bube razvije popoln hrošč, ki prileze spomladi četrtega leta iz zemlje.

Ali se je letos pokazalo mnogo hroščev? Če jih letos ne bomo pokončavali, bodo samice položile veliko jajčec v zemljo. Ali lahko potem

že naprej vemo, kdaj bo zopet veliko hroščev? (Črez štiri leta.) Zakaj? Kako pa imenujemo tako leto, v katerem se prikaže mnogo rjavih hroščev?

Leto, v katerem se prikaže mnogo rjavih hroščev, imenujemo hroščevo leto.

Posnetek: Sedaj bomo pa še to ponovili, kar smo se naučili o preobrazbi rjavega hrošča. — 1. Ali rjavi hrošč dolgo živi? — 2. Kaj storè samice, predno poginejo? — 3. Kaj se izleže iz teh? Kako jih imenujemo? — 4. Kaj storè vsako jesen? — 5. Kaj storè tretje poletje? — 6. Kaj se razvije že črez nekaj tednov iz bube? — 7. Kako imenujemo leto, v katerem se prikaže mnogo rjavih hroščev?

Učenci ponavljajo po teh vprašanjih, pozneje pa prosto po sliki, ki je na šolski tabli.

D. *Zatiranje.*

Kakšne živali so rjavi hrošči in ogrci? V hroščevem letu oklestijo rjavi hrošči tako docela razno drevje, da je golo, kakor bi se posušilo. Kaj moramo torej storiti, ako hočemo, da nam hrošči in ogrci ne bodo napravljali tolike škode? (Loviti, moriti, pokončavati, zatirati jih moramo.)

Pomnite torej: Rjavega hrošča in ogrce moramo na vso moč zatirati.

Kako jih je pa mogoče pokončavati? (Otroci, pripovedujejo, kako so jih že sami zatirali.) Povedati vam pa hočem, kako se v kratkem času lahko prav mnogo hroščev polovi in pokonča. Že prej smo povedali, s čim se rjavi hrošč oprijemlje listov. Ponovi, A! Sedaj pa pomislite: Po zimi vas je včasih tako v prste zeblo, da ste imeli popolnoma otrple. Ali ste mogli takrat tako dobro prijeti ali držati kako reč, kakor sedaj, ko vas nič ne zebe? Tudi hrošču se tako godi. V majniku je včasih ponoči še prav hladno. Vsled tega otrpnejo tudi hrošču njegovi krempljci. Ali se more potem še tako čvrsto držati listov? In tako priliko je treba uporabiti in hrošče ob takih mrzlih in oblačnih jutrih, ko jih še ni solnce ogorelo, napasti in pokončati. Umni kmetovalci tudi gredo najraje ob takem času nadenj. Kaj vzamejo vojaki s seboj, kadar gredo nad sovražnika? (Razno orožje.) Tudi, kadar se gre nad rjavega hrošča, je treba vzeti s seboj nekaj orožja, seveda ne pušk in mečev, temveč nekaj rjuh ali plaht ter nekaj dolgih lat (prekelj, drogov). Rjuhe se razgrnejo pod drevo, na katerem sede hrošči, z drogov pa se opleta po vejah, da hrošči cepajo na rjuhe, da je veselje. Hrošče je treba nesti domov. Kaj naj se pa doma napravi z njimi? Najbolje je, ako se jih z vrelo vodo popari, ker tako se jih najhitreje ugonobi. Mučiti se pa tudi hroščev ne sme, kajti tudi hrošči čutijo bolečine. In kaj naj se naredi z mrtvimi hrošči? Kure jih prav rade zobljejo, z apnom pomešani pa so prav dober gnoj. Sedaj najvažneje še enkrat ponovimo!

Hrošče otresamo in pokončujemo najlaže ob mrzlih in oblačnih jutrih.

Ljudje bi pa težko sami pokončali toliko množino hroščev, kakor se jih včasih prikaže. Zato moramo biti prav veseli, da nam je Bog ustvaril

tudi dobre pomočnike, ki nam pridno pomagajo zatirati tega škodljivca. Ali poznate katerega teh pomagačev? (Otroci pripovedujejo. Učitelj le kaj pojasni ali malo napelje.)

Pomnite: Tudi ptice, netopirji, ježi in nekatere druge živali pridno zatirajo hrošče.

Težje kakor hrošče pa je zatirati ogrce. Zakaj? (Ker se skrivajo v zemlji.) Kadar se orje ali koplje, takrat se večkrat prikaže kak ogrc na površju. Kaj je treba ž njim storiti? Pa tudi tu pridejo zopet naši pridni pomagači. kateri? (Vrane in kavke.) Še boljšega prijatelja pa imamo pod zemljo, ki posebno pridno išče ogrce ter jih s posebno slastjo hrusta. Ali ga poznate? (Krt.)

Pomnite torej: Najhujši sovražnik ogrcev pa je krt.

Posnetek: Ponovimo, kar smo slišali o zatiranju rjavega hrošča in ogrcev. — 1. Koga moramo na vso moč zatirati? — 2. Kdaj hrošče najlaže otresamo in pokončujemo? — 3. Kdo tudi pridno zatira hrošče? — 4. Kdo je najhujši sovražnik ogrcev?

Otroci ponavljajo to najprej na stavljena vprašanja, potem pa po na tabli napisanih podatkih. — Da si otroci formulirane stavke bolje utisnejo v spomin, se še vsi štirje oddelki skupno ponavljajo.

Jedro: Kakšna žival je rjavi hrošč? (Škodljiva.) Kakšne živali so pa ptiči, netopirji, ježi, krti i. dr.? (Koristne.) Pomnite torej: Pokončujte rjavega hrošča in ogrce; varujte pa njegove preganjalce!

Uporaba: Čitanje 119. ber. spisa „Rjavi hrošč“ (Josin Gangl, Drugo berilo, str. 93.)

Slika na šolski tabli.

A.	C.
<i>Kdaj se prikaže?</i>	<i>Dolgost življenja.</i>
<i>Iskanje bivališča.</i>	<i>Jajčeca.</i>
<i>Pokrovki in krili.</i>	<i>Ličinke. Ime.</i>
<i>Podnevi, zvečer.</i>	<i>Prezimovanje.</i>
<i>Živež.</i>	<i>Zabubljenje.</i>
<i>Oči in tipalnici.</i>	<i>Hrošč.</i>
<i>Noge in krempljci.</i>	<i>Hroščevo leto.</i>
<i>Grizala.</i>	
<i>Škodljivost.</i>	
B.	D.
<i>Telo.</i>	<i>Zatiranje.</i>
<i>Deli telesa.</i>	<i>Otresanje.</i>
<i>Zadek.</i>	<i>Ptiči in druge živali.</i>
<i>Barva.</i>	<i>Krt.</i>
<i>Kaj je.</i>	

D o p i s i.

Iz Idrije. V teku enega meseca je priredila naša podružnica „Slomškove zveze“ dva izleta združena z zborovanjem, oziroma s hospitacijo. Dne 11. maja smo poleteli v prijazne Žiri, kjer nas je z veseljem sprejela hiša Petronova, kajti šolska vrata so nam bila zaprta, najbrže iz bojazni, da ne bi „Slomškarji“ okužili starega šolskega zidovja. No, pa to nam je bilo ravno v zabavo; smo se vsaj malo smejali tem strahopetcem, ki se nas tako boje, da nam prepovedo mirno zborovati v šolski sobi, oziroma, da celo beže pred nami v Gorenjo vas. Kakor rečeno, nas to ni prav nič motilo, mi smo zborovali lahko tudi v zasebni hiši. Po predsednikovem pozdravu je poročal c. kr. katehet gosp. Fran Oswald, kakšen utis je napravil nanj pedagoško-katehetski tečaj na Dunaju. V svojem pregledno sestavljenem govoru nam je povedal, kako drugod časte učiteljski stan, kar se je zlasti videlo pri tem tečaju, kako lepa vzajemnost vlada med duhovskim in učiteljskim stanom, kako obširno polje delovanja ima učiteljstvo, pa tudi kakšne dolžnosti ima učiteljstvo. Predavanje je bilo jako zanimivo in g. govornik je žel splošno pohvalo. Ko se je sklenilo, da bodi prihodnje zborovanje s hospitacijo dne 8. junija na Gorah, je g. predsednik zaključil zborovanje. Poučnemu delu je potem sledil zabavni, ki je po vsej pravici zaslužil to ime. Saj smo imeli v

svoji sredi izboren kvartet, ki je ne-utrudno prepeval lepe slovenske pesmi. Da ni bilo brez navdušenih napitnic, mi menda niti omenjati ni treba. Le prehitro je prišel čas, ko je bilo treba zapustiti prijazne Žiri; vsi pa smo bili teh misli, da v Žiri še pridemo, in če nam tudi šolska vrata zopet zapro.

V še večjem številu kakor v Žireh zbrali smo se dne 8. t. m. na Gorah. C. kr. učitelj g. Rafael Gostiša je z višjim oddelkom obravnaval „Smrek o“. Učna slika je bila sestavljena po O. Schmeil-ovi biološki metodi. G. Gostiša se je s svojim nastopom izkazal izbornega učitelja, ki ume v učencih vzbuditi zanimanje za predmet, ki je glavni pogoj dobrim vspehom. Zborovalci — učitelji in neučitelji — so z največjo pozornostjo sledili njegovemu pouku in koncem ure je žel g. Gostiša splošno priznanje in pohvalo. Lep uspeh te prve hospitacije je rodil sklep, da se tudi v prihodnje prirede sl.čni nastopi. Končno se je sklenilo, da bo podružnica odslej kolekovala vse svoje listine, pisma in dopise z narodnim kolekom, ki je v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Tudi na Gorah je resnemu, poučnemu delu sledila neprisiljena in jako živahna zabava. Določitev časa in kraja prihodnjemu zborovanju se je prepustila odboru. Kaj, ko bi se enkrat sešli v Godovču?

Slovstvo in glasba.

Izšli sta dve za katehetsko slovstvo znameniti knjigi:

1. Dr. Ant. Weber: *Die Münchener katechetische Methode*. — Kempter & München. J. Košel. Cena Mk. 2'40. — O takozvani „psihološki“ ali „monakovski“ metodi v verouku se

je že toliko govorilo in pisalo, da se pač vsak katehet zanima za to novo strujo in se želi natančneje poučiti o njej. Tem željam je res vstregel g. pisatelj, ki je sistematično obravnaval

predmet, o katerem se že nekaj let razpravlja v „Katechet. Monatsblätter“. Najprej razvija svoje misli o psihologiji, v kolikor se dotika učenja sploh in posebej verouka. Tu seveda ne sledi Herbartu, pač pa poudarja, da delujejo dušne in telesne sile skupno in sicer v spoznanju in hotenju: Nižje spoznanje posreduje po fantaziji predstave, višje pa po umu pojme, sodbe, zaključke . . . Nižje hotenje se javi v čustvih, višje pa v odločitvi proste volje; trajnost spoznanja se kaže v spominu, trajnost volje pa svedoči značaj. Nato razlaga razne asociacije ter pride na glavni predmet: „monakovsko metodo“, ki jo obširneje opisuje po svojstvu, nastanku in razširjanju, po raznih ugodnih in manj ugodnih ocenah itd.

Zanimive knjige ne bo brez prida čital tudi oni katehet, ki ni posebno naklonjen novi — psihološki ali monakovski — struji v verouku.

2. Dr. W. H. Meunier. *Die Lehrmethode im Katechismus - Unterricht*. Ein Beitrag zur heutigen Bewegung auf dem Gebiete der Katechetik, Holn. 1905. Bachem. Cena Mk. 4.—. — Učeni in praktični pisatelj te zanimive katehetske knjige zavzema poprejšnji nasprotno stališče — sicer jako mirno, a dovolj odločno. Poučna je njegova razprava o analizi in sintezi, natančen njegov opis stare in nove katehetske metode, krepko podprti njegovi pomisleki proti monakovski metodi v prilogi stari katehetski šoli.

Dr. Weber je v svoji (prej omenjeni) knjigi še poudarjal, da ima le enega resnega nasprotnika, namreč Schramla (*Das Prinzip der modernen Anschauung i. t. d.*); zdaj se mu je pa junaško nasproti postavil nov precej krepak nasprotnik. Rešitev katehetskega vprašanja se je s tem zopet zavlekla, a zdi se nam, da ne na kvar dobri reči. Tako imenitna vprašanja je treba temeljito in večstransko razmotrivati in obravnavati, predno se rešijo za stalno.

Morda o priliki še kaj več izpregovorimo o tem delu.

Der Religionsunterricht an der Volksschule. Methodische und didaktische Vorträge für Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungsanstalten von Msgr. Valentin Podgorc. Klagenfurt 1904. Verlag der Buch- und Kunsthandlung des St. Josef-Vereines. Cena 1:20 K. — „Slovenski učitelj“ je že na kratko naznanil to knjigo, ki je zopet nekoliko izpolnila še vedno veliko

praznino v šolskem in pedagoškem slovstvu. Knjiga naj bi po besedah pisateljevih služila učiteljskemu 4. letniku kot učna snov jednega polulejta. Gotovo ni bila lahka naloga, pripraviti učiteljskem primerno knjigo o metodiki katehetičnega pouka. Splošna metodična pravila, ki so že tako učen predmet na učiteljskih, bi le preoblagala knjigo, a popolnoma brez njih bi bila knjiga nepopolna. Dalje teoretični pouk ne sme izpodrinuti nastopov in praktičnih vaj, kar bi se pa zgodilo prav lahko, ker je veroučitelju odločenih tako malo učnih ur. Nato se je pisatelj pred vsem oziral, ko je sestavljal svoje delo. Izpustil je splošno metodiko in prevzel iz nje v svojo knjigo le ona pravila, ki so v tesni zvezi z veroukom kot takim. Sploh je dal knjigi kolikor mogoče tesno obliko, zato pa toliko lepšo in temeljitejšo vsebino. — Prvo poglavje ima pomenljiv naslov: *Das Kredo*. V nekem oziru bi ta del skoro lahko imenovali kratko apologijo krščanstva. Vera in šola, vzgoja in nravnost, vera in nravnost, vera otroku, šolska vzgoja, slabi uspehi v šoli, to so naslovi točk, ki kratko, toda krasno razpravljajo o potrebi vere za vzgojo. Polno najlepših mest iz sv. pisma, pa tudi iz del najboljših vzgojeslovcev in modroslovcev, kot Pestalozzija, Willmanna, Waiza, Wagnerja, je porabil pisatelj v prvem poglavju svoje knjige. — Drugo poglavje govori o dušeslovju: o srcu, strasteh, napakah, disciplini, o kazni in plačilu, vse kolikor mogoče iz verskega stališča. Kdor presoja otroke po navodilih, kakor jih podaja tukaj pisatelj, temu se zdi pri otrokih marsikaj popolnoma naravno, česar drugi ne more umeti. Za vzgojo pa je največjega pomena, da pozna vzgojitelj vse dobre in slabe nagone otrokove in jih zna prav voditi. — Začetek tretjega poglavja obsega bolj splošna metodična pravila: o načinu pouka, o pazljivosti, kako je treba postopati, da otroci tudi obdrže v spominu, česar so se učili. Temu sledi točna navodila, med katerimi je jedno najlepših: „Učitelj naj se trudi, da bo vreden ljubezni in spoštovanja otrok.“ Tudi ta del poživlja mnogo krasnih citatov, kot je n. pr. rek Komenskega: „Šola brez discipline je mlin brez vode.“ Konec tretjega poglavja govori o pripravljavnem in o prvem verskem pouku. Na dobri strani imaš tukaj skoro vso katehiko, kar jo rabiš za prvi verski pouk. — IV. Vsebinska verskega pouka. Zakaj in kako naj se uči sv. pismo o ljudski šoli. Samoobsebi je umevno, da je posvetil pisatelj posebno

točko tudi katekizmu, katerega še posebno priporoča z besedami avstrijskih škofov. Naslednje točke govore o bogoslužju, zgodovini in legendi. Posebno praktična so navodila, ki jih podaja knjiga v petem poglavju. Samo en vzgled „Navodila za življenje“ pravi pisatelj, naj bodo določna. Ne sme se učiti: Otroci, imeti morate veliko spoštovanja do presvetega Rešnjega Telesa! To nič ne koristi, pač pa koristi, če se otroci vodijo pred tabernakelj, da tam molijo, če gleda veroučitelj na dostojno obnašanje, čedno obleko, dobro petje v cerkvi!“ Zelo primerne času so nadaljne točke tega poglavja: O čistosti, o čustvu avtoritete, o ljubezni in veselju do dela, o narodnostni vzgoji. „Otroci naj ljubijo svojo narodnost, toda naj se ne uče sovražiti drugih, to je katoliški — pa tudi avstrijski pouk.“

V dodatku govori knjiga o pouku za prvo izpoved, za prvo sv. obhajilo in za biřmo, vse prav praktično. H koncu je pristavil pisatelj še nekaj vzgledov in razdelitev učne tvarine. Naš učen načrt odkazuje tretjemu in četrtemu razredu tvarino samo splošno, v učenem načrtu te knjige pa je vsa tvarina tudi za višje razrede razdeljena na posamezne ure. Torej bi ta učen načrt prav dobro služil tudi našim katehetom, ko si v začetku leta delajo načrt za celo šolsko leto. — Brez dvoma bo ta lepa knjiga prav mnogo koristila zavodom, katerim je namenjena. Priporočam jo pa tudi kar najtopleje vsem katehetom. Marsikomu bo vzbudila veselje do njegovega lepega poklica, mu olajšala delo in mu zagotovilo najboljše vspehe.

Rukovod za biblijske crtice. Izradene kateheze za 1. razred podeljenih ili za I. i II. razred nepodeljenih škola. Sa 3 načrta. Izradio Ferdo Heffler. U Zagrebu. Nakladom „Katehetske knjižnice“. 1905. -- Ni dolgo tega, kar se je ustanovila v Zagrebu „Katehetska knjižnica“. Izdajala naj bi katehetske knjige, katerih Hrvatje skoro nič manj ne pogrešajo kot mi, in sčasoma naj bi ustanovila tudi „Katehetski vjestnik“ in „Katehetsko društvo“. Da je „Katehetska knjižnica“ za napredek hrvatske katehetske literature res velikega pomena, kaže dejstvo, da je „Rukovod za biblijske crtice“ že peta knjiga te knjižnice, šesta pa se ravnokar tiska. — Z „Rukovodom“ začenja na katehetskem polju že mnogozaslužni pisatelj vrsto svojih katehez, katere misli izdati. Kateheze so sestavljene na podlagi nove psihologične ali takozvane monakovske metode. Solnograški

in zadnji čas dunajski pedagoško - katehetski tečaj sta sploh hvalila in priporočala to metodo. Praktični nastopi pri zadnjem tečaju so pokazali, da se dajo s psihološko metodo doseči, res krasni uspehi. — Dalje je v novi Hefflerjevi knjigi vsaka kateheza izdelana na podlagi formalnih stopenj. Ker so te stopnje katehetski literaturi še malo znane, podaja pisatelj v uvodu kratko splošno navodilo, kako se poučuje po formalnih stopenjah. Kateheze so izdelane vse strogo po istem načrtu, pa hkrati v nežnem jeziku, v katerem katehet govori začetnikom v šoli, da ga bodo gotovo razumeli vsi. Iz starega zakona obravnava pisatelj: Stvarjenje sveta, prva človeka, angelje, prvi greh in kazni za greh. Lepo je pojasnil pisatelj s patriarhalnim in Mojzesovim razodetjem, kako zvest je Bog v svojih obljubah. Srečno je vpletel pri tem v svoje kateheze tudi kratko zgodovino prvih izraelskih kraljev. Večji del knjige je prav primerno odmerjen novemu zakonu, življenju Jezusa Kristusa in prvemu delovanju njegove cerkve. Vsa knjiga je razdeljena na pet oddelkov, konec vsakega oddelka je takozvani sistem, v katerem se s kratkimi, točnimi vprašanji ponovi vsa do tedaj obravnavana tvarina. Vsak katehet ve, kako težko je ravno za najmanjše učence dobiti primerna vprašanja, zato je „Rukovod“ s svojimi sistemi brez dvoma zelo ustregel katehetom. Kot vidimo je gosp. pisatelj spretno porabil vse novejšje pridobitve na katehetskem polju, tako da stoje njegove kateheze na vrhuncu katehetske znanosti sploh.

30 napevov k mašni pesmi »Pred Bogom pokleknimo itd.« Vglasbil in nabral Valentin Stolzer, bivši šolovodja. Zal. V. Stolzer. Cena? — Skladatelj je zbral tu 30 mašnih napevov, od katerih je 24 njegovih in 6 iz različnih virov. Žalibog, da nima skoro nobena skladbica prav ničesar v sebi, kar bi dvigalo duha poslušalčevega k Bogu in ga nagnilo k pobožnosti. A ne le to: take skladbe so cerkve nevredne, prenizkotne, da bi se pevale v cerkvi. Tako so peli na Slovenskem pred 40 leti, a ne sedaj. Skoro v vseh pesmih je motiv vsakdanji, že sto in stokrat premlačen in kar je glavno, vedno isti, le nekoliko variiran. Posebno naj se primerjate prvi polovici 3. in 6. številke. Poleg tega, da so skladbe preveč plitve, je tudi v njih mnogo napak. Očitnih kvint in oktav celo v zunanjih glasovih kar mrgoli. Primerjajte „Cecilijo“, ki je izšla l. 1883. in

videli bodete, da kaj tacega izdati l. 1905. — ne gre. Če bodejo prihodnji zvezki, ki jih še obeta, ravno taki, jih ne moremo z veseljem pričakovati.

Nekoliko boljša je: *Sveta maša*. Vglasbil v hvaležen spomin Antonu Martinu Slomšku Val. Stolzer. Cena? — Tekst je prevel škof Anton Martin Slomšek iz nemščine („Gott! Du bist liberall zugegen“). Skladba je lahka, a tudi ne brez očitnih napak. Na nekaterih mestih je celo jako lepa, a drugod se pokaže zopet preveč premlačeni slog, ki ga je že v zgoraj omenjem delu ponavljal, le v nekoliko drugačni obliki. Sicer pa kakor omenjeno, ta skladba je znatno boljša od „30 napevov“.

Razdelitev učne tvarine nazornega nauka s čitanjem za I. šolsko leto po „začetnici“ (I. Koprivnik — G. Majcen) za II. in III. šol. leto

po čitanki „Drugo berilo in slovnica“. Sestavil K. Marschitz, nadučitelj. Založila „Zvezna trgovina“ v Celju 1905. — Dolg naslov za malo brošurico dvanajstih strani. Vendar zaradi tega marljivo in pregledno sestavljena razdelitev ne izgubi nič svoje vrednosti. Priporočamo.

Šmarnice. Glasi moje mladosti. V proslavo Marije brez madeža spočete Device in preveseli spomin pedesetletnice razglašenja te verske resnice. Zložil Radoslav Silvester v Vipavi. (Cena 65 v.) — Znani nabožni pesnik Radoslav Silvester je zbral lepo število svojih Marijinih pesmi, ki so bile svoj čas objavljene v „Zgod. Danici“ v ličen zvezčič in jih podaril slovenski javnosti. Knjižica je prav primerno darilo za otroke višjih razredov ljudskih šol, za člane in članice Marijinih družb. Dobi se v kat. bukvarni v Ljubljani.

Šolske vesti.

Razstava učil. Kakor je bilo že naznanjeno, bodo koncem avgusta t. l. na ljubljanskih ljudskih šolah razstava učil. Ker so so tudi ljubljanski katehetje pri glasili, da hočejo sodelovati in napraviti razstavo katehetskih učnih pripomočkov, bi bilo ustrezno, ako bi tudi gg. veroučitelji po deželi blagovolili v tem oziru kaj svetovati, odnosno opozoriti ali posoditi, če bi imel kdo kaj važnega za katehetsko stroko. Tozadevna naznanila sprejema prof. A. Kržič v Ljubljani.

Odbor.

Potrjena šolska knjiga. Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisju in spisju, v petih zvezkih, spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak, 3. zvezek, za četrto šolsko leto, založil F. Tempsky na Dunaju 1905“ je v občo rabo dovoljena z odlok. vis. c. kr. ministrstva z dne 31. velikega travna 1905 št. 18.420. Cena 80 h.

Usposobljenostni izpit so napravili pred izpraševalno komisijo v Koprju gg. Alojzij Bekar, učitelj v Kazljah,

Janko Blaganje, učitelj v Hrvaškem brodu, Lukež Matko, učitelj v Gologorici, Alojzij Macarol, učitelj v Šempolajah, Rudolf Saršon, učitelj v Klani, Ciril Valentič, učitelj v Škednju ter gdčne. Marica Justinič, učiteljica v Kras-Dobrinjah, s. Kalista Kocbek, učiteljica v Celju, Marica Pavačič, učiteljica v Baški Novi in Jelka Semitekolo, učiteljica v Žminju.

Izpit učiteljske usposobljenosti za ljudske šole so napravili pred izpraševalno komisijo v Gorici gosp. Anton Nerat iz Šoštanja s slovenskim in nemškim učnim jezikom; gdčne. Marija Blažič s Kala; Štefanija Marinšek iz Opčin, Amalija Martelanc iz Proseka, Ema Tirlik iz Št. Jerneja na Kranjskem s slovenskim učnim jezikom; gdč. Renata Kinsele iz Škofje Loke in Marija Ratzenbeck iz Trsta pa z nemškim učnim jezikom.

Umesten sklep C. kr. okrajni šolski svet v Krškem je v svoji seji dne 15. maja t. l. sklenil do bo odslej dopi-

soval vsem šolskim in drugim oblastim izključno le v slovenskem jeziku. Naj bi ta zglede posnemali tudi drugi okrajni šolski sveti!

Razširjene šole. Štajerski deželni šolski svet je sklenil razširiti trirazrednico pri sv. Martinu ob Paki v štirirazrednico, štirirazrednico v Kemnici pri Mariboru v petrazrednico, trirazrednico v Pilštanju v štirirazrednico, nemško dvorazrednico v Štoreh pri Celju v trirazrednico in dvorazrednico pri Št. Petru v Savinski dolini v trirazrednico.

Okrajna učiteljska konferenca za novomeški okraj bo dne 1. julija t. l. v dekliški šoli v Novem mestu. Na dnevnem redu je učna slika „Gozd“, nazorni pouk za prvo šolsko leto in referat: „Kako si pridobi učitelj dobro disciplino v šoli in kako naj vpliva na vedenje šolske mladine zunaj šole?“

Pravico javnosti je podelilo c. kr. ministrstvo za uk in bagočastje petrazredni ljudski zasebni šoli v uršulinskem samostanu v Mekinjah in sicer za šolsko leto 1904/5 z odlokom z dne 18. maja 1905 št. 13.725.

Osebnosti Vadniški učitelj, gosp. Jožef Verbič je napravil izkušnjo za poljedeljskega učitelja. Suplentinja na dekliški vadnici v Ljubljani, gdč. Marija Mehle je napravila pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici sposobnostni izpit za meščanske šole. Gdč. Franja Poka pl. Pokafalva, učiteljica v Ljubljani, je napravila pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole na Dunaju izpit za meščanske šole iz tretje skupine.

Umirovljeni so: g. Matija Rant, nadučitelj na Dobrovi pri Ljubljani, g. Gustav Grossmann, učitelj v Matenji vasi in gdč. Ana Praprotnik, učiteljica na Primskovem.

Dopust do konca tekočega šol. leta je c. kr. poljedeljsko ministrstvo dovolilo c. kr. ravnatelju rudniške deške ljudske šole v Idriji, g. Alojziju Novaku. Začasno vodstvo se je poverilo c. kr. učitelju g. Josipu Novaku, začasni pouk v ravnateljevem razredu pa radovoljki gdč. Alojziji Burnik. — Dopust sta dobila tudi nadučitelj g. Alojzij Eberle v Mižici in nadučitelj g. Matija Mencin v Libelčah. Gdč. Ani Harbich v Št. Rupertu se je dopust podaljšal do konca šol. leta. Nadomestuje jo dosedanja suplentinja gdč. Josipina Smolej.

Okrajna učiteljska konferenca za litijski okraj bode dne 15. julija t. l. v Toplicah pri Zagorju. Na dnevnem redu je hospitacija v četrtem razredu topliške šole: „Uporabne naloge v smislu deljenja.“ Nastopi učitelj g. Fran Kozjak. — Referat „Pomen vzgoje šolske mladine z ozirom na varstvo živali in rastlin“ izdela učiteljsvo ljudskih šol v Višnji gori in v Šmartinu pri Litiji. — Za splošna referata „Zakaj mora učiteljsvo vedno misliti na izboljšanje metode in kako se to doseže?“ in „Kako naj učitelj vpliva, da se bo šolska mladina tudi zunaj šole dostojno vedla?“ izvoli poročevalce učiteljsvo.

Zaprte šole. Zaredi ošpic je bil ustavljen pouk v I. in II. razredu prve mestne ljudske šole v Ljubljani, zaradi škrlatinke, ošpic in koz pa v Grahovem.

Izkušnje učne usposobljenosti so napravili: a) Za meščanske šole: g. Karol Javoršek za nemški jezik, zgodovino in zemljepisje s slovenskim učnim jezikom. b) Za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: gg. A. Drašček, Viktor Gerčar, Oskar Moll, Josip Primožič, Emil Schiffner, Fran Silvester, gdč. Albina Ažman, Suzana Baloh, s. Cirila Gerčar, Antonija Ger-

mek-Rakovec, Friderika Kalmus, Ivana Paternoster, Matilda Poženel, Roza Randl, Hedvika Schott in Ana Šufraj c) Iz francoščine z nemškim učnim jezikom: gdč. Erlinda Bernard in g. Josip Polanc s slovenskim učnim jezikom. č) Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom gdč. Doroteja Dereani in z nemškim učnim jezikom g. Alojzij Pfurtscheller in gdč. Marg. Wagner.

Nagrobni spomenik je dne 4. maja l. 1905 razkrilo „Učiteljsko društvo za postojnski okraj“ g. Frančišku Grosu, bivšemu učitelju pri sv. Ivanu na Notranjskem.

Novo šolsko poslopje so zgradili v Vrhpolju pri Moravčah; še letos pa začno zideti novo šolo v Medvedjem brdu v logaškem okraju.

Nova šola. Novo dvorazrednico v II. plačil. razredu ustanove v Pernovi pri Žalcu.

Za meščansko šolo v Postojni bodo prizidali sedanji ljudski šoli novo zgradbo, ki bo veljala 47.650 K. Dne 17. maja se je sešla v zadevi meščanske šole konferenca, ki je določila učni smoter in učno snov za posamezne predmete, število tedenskih učnih ur, število pismenih šolskih in domačih nalog.

Okrajna učiteljska konferenca za postojnski okraj bo dne 8. julija t. l. v Postojni. V četrtem razredu bo praktičen nastop. Prvi oddelek računstvo; drugi oddelek: popis barometra.

Okrajna učiteljska konferenca za krški okraj bo dne 8. julija t. l. v Radčah. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu še sledeče: 1. Hospitacija v četrtem razredu pri nadučitelju g. Frančišku Rantu („Potovanje do Karavank“.) 2. Podrobni učni načrti tretjega, četrtega in petega razreda ljudskih šol. (Poročevalci učitelji šol v Leskovcu, Št. Janžu

in Št. Rupertu.) 4. Splošna referata: „Zakaj se mora stremiti za zboljšanjem metode in kako se jo doseže?“ — „Kako se doseže lepo in dostojno vedenje učencev zunaj šole?“ Vsak učitelj mora referat izdelati do 1. julija t. l. Poročevalca določi c. kr. okrajni šolski nadzornik na dan konference.

Desetletnico kot ravnatelj je obhajal dne 27. maja t. l. g. Josip Hubad, ravnatelj c. kr. Franc-Jozefove državne gimnazije v Kranju. Čestitamo!

Razpisane učiteljske službe. Na trirazrednici v Starem logu je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 15. junija 1905 na ces. kr. okr. šolski svet v Kočevju. — Na dvorazrednici na Primskovem je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 20. junija 1905 na ces. kr. okr. šolski svet v Kranju. — Na enorazrednici v Zagradcu je stalno, oziroma začasno popolniti učno in voditeljsko mesto. Prošnje do 20. junija t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu. — Na enorazrednici v Matenji vasi je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 21. junija 1905 na c. kr. okr. šolski svet v Postojni. — Na trirazrednici v Koprivniku je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 26. junija t. l. na c. kr. okr. šolski svet v Kočevju. — Ker je c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko razpisal dne 29. aprila t. l., št. 871, razveljavil, se na trirazredni meščanski šoli za dečke v Krškem z nemškim učnim jezikom, s katero šolo je združen enoletni učni tečaj, znova sledeči mesti v stalno popolnitev razpisujeta: 1.) mesto vodje z zakonitimi dohodki in s pravico do užitka prostega stanovanja in letne remuneracije 100 K za vodstvo enoletnega učnega tečaja; 2.) eno učno mesto za prvo (jezikovno - zgodovinsko) strokovno skupino, namreč „učni jezik (nem-

ški), zemljepis in zgodovino“, z zakoni-
timi dohodki. Prosilci za podelitev mesta
vodje morajo dokazati, da so slovenskega
jezika v govoru in pisavi veščji, prosilci
za podelitev učnega mesta za prvo stro-
kovno skupino pa, da so si pridobili
usposobljenost, da smejo slovenščino kot
učni predmet na meščanskih šolah učiti.
Prošnje do 19. junija 1905 na ces. kr.
okr. šolski svet v Krškem. — V ljubljanski
okolici se razpisujeta v stalno na
meščanje: 1.) nadučiteljska služba na
dvorazrednici na Dobrovi in 2.) učno
mesto na petrazrednici pri Dev Mariji v
Polju; toda le za moške prosilce. Prošnje
do 26. junija t. l. na c. kr. okr. šolski
svet v Ljubljani. — Na trirazrednici v
Velikih Laščah je stalno popolniti
učno mesto. Prošnje do 24. junija t. l.
na c. kr. okr. šolski svet v Kočevju. —
Na petrazrednici v Ribnici je stalno,
oziroma začasno popolniti moško učno
mesto. Prošnje do 24. junija t. l. na
c. kr. okr. šolski svet v Kočevju. — Na
trirazrednici na Mirni je stalno, ozi-
roma začasno popolniti učno mesto.
Prošnje do 29. junija t. l. na c. kr. okr.
šolski svet v Novem mestu. — Na tri-
razrednici v Mirni peči je stalno po-
polniti učno mesto. Prošnje do 25. ju-
nija t. l. na ces. kr. okr. šolski svet v
Novem mestu. — V šolskem okraju Kranj
je stalno popolniti sledeča učna mesta:
1) na enorazrednici v Kovorju mesto
učitelja in voditelja; 2) na enorazrednici
v Sorici mesto učitelja in voditelja;
3) na novoustanovljeni enorazrednici v
Javorjah mesto učitelja in voditelja;
4) na enorazrednici v Šenturški gori
pri Cerkljah mesto učitelja in voditelja.
Zadnji dve mesti se oddasta tudi začasno,
ako ne bo pripravnih prosilcev, ki bi se

stalno nastavili. Prošnje do 30. junija
na c. kr. okr. šol. svet v Kranju

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:)

Za nadučitelja sta imenovana: g. Ivan
Perko v Suhorju in gosp. Mihael Pok-
lukar v Št. Jakobu ob Savi. Prestav-
ljena sta g. Frančišek Mlakar iz Rib-
nice v Šmartno pri Litiji in Matilda
Gorjanec v Srednjo vas pri Kočevju.
Suplent g. Ivan Blaganje je imenovan
za provizoričnega voditelja in učitelja v
Hrvaškem brodu. Pomožna učiteljica na
Sveti Gori gdč. Doroteja Dereani je
imenovana za provizorično učiteljico in
voditeljico ravnatom. Suplentinja na Prim-
skovam pri Kranju gdč. Antonija Je-
senko je postala začasna učiteljica
istotam.

(Štajersko:) Za stalno učiteljico v
Gnasu je imenovana dosedanja začasna
učiteljica gdč. Ana Kováč. Možitev se
dovoli učiteljici gdč. Filomeni Kosi z
učiteljem g. Jožefom Gorupom v Po-
lenškaku. Učitelj - voditelj enorazrednice
Sile - Vrhe je postal g. Ivan Mohorko,
doslej vodja enorazrednice pri Sv. Jer-
neju nad Muto. Začasni učitelj v Žetalih,
g. Josip Korban je postal definitiven
ravnatom. Stalno so dalje nastavljeni tudi
v Kapeli pri Brežicah ondotni začasni
učitelj g. Martin Satlar, v Zabukovju
ondotna začasna učiteljica gdč. Frančiška
Hrovat in v Poljčanah ondotna za-
časna učiteljica gdč. Amalija Martelanec.
Začasna učiteljica gdč. Franja Grum v
Šent Florijanu je stalno nastavljena
ravnatom.

(Koroško:) Za nadučitelja v Lipalji
vasi je imenovan g. Anton Witzany,
učitelj v Črešnjicah. Premeščen je učitelj
g. H. Filla iz Črne v Železno Kaplo in
g. Peter Pirouz iz Sel v Kaplo ob Dravi.

Drobtine.

Smrtna kosa. Umrl je v Zagrebu najstarejši veteran hrvaškega učiteljstva g. Škender Fabkovic. — Dne 2. maja l. 1905 je umrl v Ljubljani umirovljeni c. kr. vadniški učitelj, g. Ivan Eppich v 71. letu svoje starosti. Po končanih študijah je nekaj časa služboval kot suplent v Vodicach, potem kot podučitelj v Škofji Loki, od l. 1858. kot podučitelj na c. kr. normalki v Ljubljani; l. 1871. pa je bil imenovan učiteljem na c. kr. vadnici, kjer je ostal do konca julija 1899. l., ko je bil na lastno prošnjo umirovljen. Več let je bil tudi c. kr. okrajni šolski nadzornik in sicer najprej v litijskem, potem pa v logaškem šolskem okraju. Bil je blaga duša. N. p. v. m. ! — V Mirnu je umrl nadučitelj, g. Ferdinand Vodopivec. — Dne 25. aprila l. 1905 je umrl v bolnici v Trstu gosp. Fran Rakuša. Služboval je na Humu, pri Sv. Bolfanku, v Dobovi pri Brežicah in v Trstu na Ciril-Methodovi šoli. Naposled je služboval pri „Tržaški hranilnici in posojilnici“ kot kontrolor. Deloval je pa tudi na slovstvenem polju. Njegovo najznamenitejše delo je „Slovensko petje v preteklih dobah“. Spisal je tudi „Domoznanstvo ormoškega okraja“ in „Je zmota kratka, dolg je kes.“ Poleg tega je napisal tudi mnogo člankov za razne liste. — V Trstu je dne 27. maja t. l. umrl c. kr. okrajni šolski nadzornik in gimnazijski profesor gosp. dr. Oskar pl. Hassek.

Vdovsko učiteljsko društvo in naš list. Že večkrat smo opazili, da priobča odbor vdovskega učiteljskega društva svoje oglase edinole v „Učit. Tovarišu“, naš list pa popolnoma prezira. Mi pa mislimo, da je vdovsko učiteljsko društvo nepolitično društvo, ki se ne sme ozirati niti na to, niti na ono stran, ki mora

biti izključno le v pomoč učiteljem, njih vdovam in sirotam ne glede na politično življenje posameznih članov. V 20. številki „Učit. Tov.“ zopet beremo poziv blagajnikov, kakoršnega pa naš list ni prejel, naj namreč člani vendar že store svojo dolžnost ter plačajo letnino za l. 1905. Sicer je to, da naš list ni dobil enakega poziva, zelo laskavo za naše naročnike-člane vdovskega učiteljskega društva, ker blagajnik s tem javno prizna, da so naši somišljeniki redni plačniki, nasprotno pa s pozivom v „Tov.“ očitno pove, da „Tovariševci“ zelo neradi plačujejo. Pa pustimo šalo na stran, ter izrecimo le željo, da bi se društva ki po svojem smotru niso in ne smejo biti strankarska društva, povspela do tega vzvišenega stališča, da bi bila vsem svojim članom, ne glede na njihovo politično mišljenje enako pravična. Te besede pa ne veljajo le vdovskemu učiteljskemu društvu, čigar ustanovniki so bili pač drugega mišljenja, kakor so pa sedanji njegovi voditelji, temveč veljajo tudi „Jubilejski samopomoči“, „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta“. Če ne moremo biti v politiki edini, bodimo edini vsaj v nepolitičnih stvareh.

Izlet zagrebške gimnazijske mladine v Krško. Nad 90 zagrebških gimnazijcev, združenih v Marijini kongregaciji, je dne 11. maja t. l. izletelo v Rajhenburg, kjer so si ogledali smostanske znamenitosti oo. trapistov, in v Krško, kjer so si ogledali mesto in okolico. Med obedom na vrtu g. Gregoriča je govoril gimnazijski profesor g. dr. Lončariču, voditelju kongregacije, sledeče pomenljive besede: „Vi, gospod doktor, izvršujete patrijotično delo, ko neumorno in tako požrtvovalno vodite našo kon-

gregaciji; Vi nam pomagajte vzgajati napredno mladino.“ Da te besede niso bile prazne, potrjuje vzgledno vedenje zagrebških dijakov.

Enej Silvij Piccolomini kot pedagog. „Dom in Svet“ je objavil zanimiv životopis tega moža, ki je pod imenom Pij II. zasedel papeški prestol. A poleg državniške modrosti in mnogih učenih del, zaradi katerih ga je slavil tedanji svet in se ga še potomci spoštljivo spominjajo, se manj vpoštevajo njegovi pedagoški spisi, čeprav imajo mnogo zanimivih in zdravih nazorov. Najvažnejša razprava, s katero si je Enej Silvij pridobil ime teoretiškega pedagoga nosi naslov „De liberorum educatione“ (o vzgoji otrok). — To delo je naslovljeno na Ladislava, kralja ogrskega in češkega. Ladislav je bil sin Albrehta II. vojvode avstrijskega, ki je bil oženjen z Elizabeto, hčerjo cesarja Sigismunda. Prispadle sta mu češka in ogrska krona. Ko je bil mladi Ladislav komaj 19 let star, ga je nenadoma ugrabila nemila smrt. — Bližnji povod sestavi imenovanega spisa je bila prošnja Gašperja Wendela, učitelja mladega prestolonaslednika. Glavni namen pisateljev je bil, da vzbudi desetletnemu kraljevemu princu zmisel in ljubezen za humanizem. — Po prvotni osnovi bi imel ves spis se razdeliti v štiri dele, ki odgovarjajo štirim stopnjam človeškega življenja. Zato je hotel Enej naslikati idealnega kralja kot dečka, mladeniča, moža in starca. Samo prvi del je izvršen. Zato imamo v tej razpravi samo navodila o vzgoji otrok. Enej razpravlja najprej o telesni, potem o nabožno-nravstveni in slednjič o intelektualni vzgoji. Čeprav se spis v prvi vrsti ozira na vzgojo mladega princa, vendar imajo vzgojno-naučna načela splošno vrednost.

V uvodu povdarja Enej veliko ceno kreposti, znanja in dobre vzgoje. Vzgoja

razvija naravne darove, ki v zvezi z narobrazbo in vežbanjem podavajo popolno sliko človeka. Otroka je treba vzgojiti v dvojnem oziru v telesnem in duševnem. Preje ko pisec preide na telesno vzgojo, razvija nekatere misli o izbiranju učiteljev.

Učitelji morajo biti najprej sami dobro vzgojeni, morajo biti dobro izobraženi, skromni in krepstni. Nič ni hujšega, kot so ljudje, ki so se komaj dvignili nad abc, pa si domišljujejo, da imajo vso modrost v zakupu. Učitelj ne sme biti suženj greha, temuč se mora odlikovati z neomadeževanim življenjem. Treba je, da spaja v sebi resnobo z milino. Besede mu morajo biti dostojne, z dobrimi načeli, poukom in prilikami mora vzgajati za pošteno življenje. Telesne kazni se ne morejo odobriti. Učitelja in učenca naj družijo vez ljubezni.

Otroka je treba varovati mehkužnosti. Ne kaže rabiti mehkega perja, svilene obleke in odeje, priprosto platno bolje služi. Glede držanja telesa je treba v vsem gledati na dostojnost. Dečki naj se vežbajo v streljanju, jahanju, plavanju. Igri in počitku je treba vsekako določiti mesto v vzgoji, ker je treba upoštevati, da življenje obstoji iz dela in odmora. Jed in pijača se morata zmerno podajati, oboje mora biti lahko prebavljivo a ne sme dražiti prebavit. Dečke je treba tako hraniti, da mu ne mrzi niti govedina. Nezmerenost v jedi in pijači je vedno škodljiva. Bodi zmeren v pijači, veli Enej, da se ti duh ne obteži, temveč žeja tolaži. Velika sramota je, ako dečki vina iščejo. Kaj bi vino moglo dečku koristiti? Pijanci nimajo spomina, nimajo živahnega duha, nimajo živahnega daru za umetnost, nimajo težnje za slavo in čast. Jed se more z dostojno zabavo in glasbo. Telesno poželjivost je treba krotiti. Jed se ne sme uživati zaradi naslade, temveč zaradi hranitve.

V osmem poglavju prehaja Enej k duševni naobrazbi. Ni jih najti večjih dobrot, kakor sta um in modrost. Le krepost je trajna, le ta ima vrednost v življenju in smrti. Enej priporoča učenje filozofije in znanosti v občē. Brez znanosti je človek v vsakem položaju življenja podoben slepcu. Pouk se mora začeti zgodaj, najmanj v sedmem letu. A predno se prične redni pouk, mora že mati, da celo dojlja pričeti včasih s pripravo. Materni jezik je treba posebno gojiti.

Najodločnejši učni predmet je religija, ki kaže pot v oni svet. Dečke je treba zgodaj naučiti moliti in jih seznaniti z verskimi resnicami. Pot v nebo kaže sv. pismo. Bogu gre čast in slava; spoštovanje gre tudi njegovemu namestniku duhovniku.

Posebno pozornost je treba posvetiti izbiranju družbe za dečke. Za družabnike otroku je treba zbirati le npravstvene ljudi, ki se odlikujejo z resnicoljubjem, čistostjo, preprostostjo in čednostjo. Laskavce je treba od otroka odganjati. Ta vrsta ljudij je poguben strup za ljudski rod. Oni hvalijo vse, kar slišijo druge hvaliti, grajajo z grajalci, zanikavajo kaj ali pa trde, kakor se jim primerneje zdi. In kakor polip menjava barvo po značaju zemlje, tako menjujejo ti svoje nazore in mnenja po želji in volji poslušalcev.

V XIII. poglavju razpravlja Enej o izobrazbi govora pri dečkih. Dečki se morajo navaditi lepo in razumljivo izražati. Nepremišljenega govorjenja se je treba strogo ščuvati. Deček naj se privadi molčati. Molčati o pravem času je znamenje velike modrosti. Število onih, ki se kesajo zaradi kake besede je mnogo večje, kot onih, ki obžalujejo, da so molčali. Pri izgovoru je treba poedine slovke razločno izgovarjati. Zadnje slovke v besedah ne smejo izpadati.

Z ozirom na nedostojne besede naj deček posnema izgled Odisejev, ki si je z voskom zamašil ušesa, da bi ne čul pevanja siren.

Gramatiko zove Enej vrata znanosti. Gramatika obsega tri glavna dela: pravilno izražanje, tolmačenje pesnikov in drugih pisateljev in način pisanja. Ako se hočemo slovniško pravilno izraziti, moramo poznati porabo (usus) govora. Besede so domače in tuje, enostavne in sestavljene, besede, ki so v porabi in ki se samo trpe. Enej opozarja na običajne pogrēške proti zakonu jezikovne pravilnosti, na barbarizme, in razlaga bistvo analogije in etimologije. Izvežbanost v jeziku se pridobi le s čitanjem pisateljev, ker pravil za to ne dostaje.

Na to obravnava Enej o delih latinskih klasikov, katere brani proti ugovorom Nemcev, češ, da kvarijo dobre običaje. Kadar jih čitamo moramo posnemati čebelo, ki strup pusti, med pa izsesa . . .

Poslednji del gramatike se bavi s pravopisom in lepopisom. Glede lepopisja je treba paziti, da se vsa pismena pišejo v svoji značilni obliki, da niso preveč tenka in preveč debela, da imajo po zahtevi okroglo ali oglato podobo. Glede pravopisja daje Enej navodila o podvajanju soglasnikov, o pravilnem pisanju zloženih besed in o aspiraciji.

Na gramatiko naslanja on pouk o retoriki in dialektiki. O glasbi manj razpravlja. Z ozirom na tedanjo učno osnovo zahteva, da se gojenec poučuje v geometriji, aritmetiki in astronomiji. Te stroke baje pripomorejo k izobrazbi duha a so važne tudi za praktično življenje.

Koncem dela priporočuje Enej sv. jemu gojencu učenje moralne filozofije, ki ga bode vpeljalo v poznavanje dolžnosti do Boga, bližnjega in samega sebe.

Šolske hranilnice na Ruskem. L. 1904. je bilo pri srednjih in elementarnih šolah na Ruskem 1926 hranilnic. Izmed 332.000 učencev na teh šolah je imelo svoje vložke v hranilnicah 15 %, tako, da je imelo od vsake šole 22 učencev po 59 rubljev in 81 kopejk vloženi ali povprečno vsah učenec po 2 rublja 77 kopejk. Vsota vložnega denarja je znašala v mestnih šolah 129.133 rubljev, v kmetijskih šolah pa 26.679 rubljev.

Kit za pode. Zlasti iz higijeničnih ozirov je priporočati, da se razpoke v podih zadela in za to je najcenejši, a v kljub temu jako dober kit, ki se napravi iz petih delov mladega sira in enega dela neugašenega apna. Da dobi kit tudi primerno barvo, pridene se nekoliko prstene barve (n. pr. terra Siena, Caput mortuum). Ta kit v razpokah popolnoma okameni in ga vlaga ne razmoči.

Alkoholizem in potomstvo. Po statističnih raziskavanjih so potomci alkoholistov zelo nesrečnih: 60 % je v obče idijotov, 52 % epileptikov, 46 % zločincev, 60 % prostitutk, 66 % pijancev. Alkohol, poleg tega pa še slaba vzgoja sta kriva takemu zlu. Da bi vendar že ljudstvo spoznalo škodljivost preobilnega uživanja alkohola ter povsod skrbelo za dobro vzgojo svojih otrok!

Šolske knjige in učitelj. Profesor Harman v Budapešti je predaval o tej zadači in dejal, da v nižjih razredih ne sme nikdar stopiti knjiga med učitelja in učenca. Učitelj uči s pomočjo podob, table in stenskih tablic. Šele pozneje v višjih razredih bi smel dobiti učenec knjigo v roke.

Šola v Clevelandu. „School Journal“ takole opisuje ljudsko šolo v Clevelandu v Ameriki: Spredaj je učiteljeva miza. Ona je zelo široka, na njeni levi strani stoji zelena rastlina. Za mizo je

velikanska črna plošča, ki pokriva celo srednjo steno. Na obeh straneh so zidovi pokriti s kopijami slavnih umetnin. Na levi strani stoji izvrsten klavir. Lepa statueta diči sobo, obdana je z raznimi rastlinami. Pred mizo so klopi, vsaka za dva učenca. Vse nas spominja na krasen salon, vse je čisto, lepo, umetniški opravljeno.

Resničen prijatelj šole. N. A. Tereščenko v Kijevu je leta 1894. podelil 150.000 rubljev za veliko šolo v Kijevu; 100.000 rubljev za stavbo; 50.000 rubljev za učitelje in štipendije. K tej glavni je Tereščenko l. 1903. primaknil je 225.000 rubljev za razširjenje šole, šolski muzej i. t. d. Istega leta je še daroval 15.000 rubljev za šolske potrebe, parno kurjenje in električno razsvetljavo. Šola bode vzgojevala dobre rokodelce, stavbinske mojstre in tehnične delavce. Tereščenkovi so bogatini v kijevski guberniji. Njih oče je bil preprost trgovec, ali po njegovi nadarjenosti in marljivosti je nakupičil velikansko premoženje, ki so je sinovi še pomnožili. Imajo veliko sladkornic in velikanska zemljišča v rodovitnem črnemorskem ozemlju.

Hrvaško društvo za vzgojo otrok je sklenilo, da bo posredovalo pri zamenjavi otrok v počitnicah. Mestne otroke bo društvo pošiljalo v počitnicah na deželo; starši v Zagrebu, ki se bodo v ta namen obrnili do društva, pa bodo dobili za počitniško dobo v vzgojo otroke z dežele.

Odlikovanje ljudskošol. učenca. Jožef Lah, 13 letni učenec slovenske šole v Ormožu je dobil od c. kr. namestnije v Gradcu talijo za rešitev življenja v znesku 52 K 50 h, ker je dne 26. julija lanskega leta rešil součenko Terezijo Novak, da ni utonila v Dravi.

Koliko je izdal nemški Schulverein? Tekom 25 let je Schulverein izdal

v ponemčevalne namene 10 milijonov kron; za Kranjsko 595 806 K 33 h, s Kranjskega je pa prejel podpor 187.546 K 42 h; ljubljanski Nemci so dali 154 126 K 93 h.

Družba sv. Cirila in Metoda je poslala vsem slovenskim društvom sledeči dopis: Slavno društvo! Podpisano vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani si usoja s pričujočim naznanjati slavnemu društvu, da je vpeljalo nov „narodni kolek“, kakoršen je razviden na ovitku. Krasni uspehi so se v kratkem času dosegli z razprodajo „narodnega koleka“. Zato je želja, naj bi bili ti dohodki res trajen vir za našo družbo, napotila podpisano vodstvo, da se obrača do slavnega društva s prošnjo: Slavno društvo izvoli skleniti: a) da kolekuje vse svoje listine, pisma in dopise z narodnim kolekom, ki je v korist družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani in b) da rabi tudi na vseh zabavnih priredbah, veselical, koncertih, besedah, ki jih priredi slavnostno le vstopnice, ki bodo kolekovane z narodnim kolekom v korist družbe svetega Cirila in Metoda v Ljubljani. Vsa naša akademična društva so že sklenila to tu zaznamovano pot. V polnem zupanju, da se slavno društvo radovoljno odzove prošnji, prilagamo ček za vporabo pri prvem naročilu, proseč, da prejkoprej naznanite podpisanemu vodstvu svoj tozadevni sklep in da sedaj ter nadalje naročate novi dvavinarski kolek z našo addresso. — Z odličnim velespoštovanjem beležimo: Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda, V Ljubljani, dné 31. maja 1905.

Narodna šola lužičkih Srbov. Na Saksonskem poučujejo v ljudskih šolah po srbskih okrajih verouk v srbskem jeziku samo tam, kjer imajo tudi bogoslužje v srbskem jeziku; pri tem pa si morajo kateheti prizadevati, da razumejo učenci tudi nemški. Čitanje in pisanje

učé takoj od začetka v srbskem in nemškem jeziku. Za srbski jezik saksonska vlada ničesar ne stori. V srednjih šolah ni nobenega stalnega učitelja za srbski jezik, vendar je v samem Budišinu nad sto srbskih dijakov. Na Pruskem se godi Srbom še hujše. Po srbskih vaseh imajo tam za učitelje same Nemce, ki s srbskimi učenci surovo postopajo. Za vsako srbsko besedo tepejo učence v šoli, a vsaka pritožba je zaman. Nadzorniki priganjajo učiteljstvo k germanizaciji, in učitelji, ako so tudi Srbi, se bojé posledic ter govore večinoma le nemško. Tudi starši priganjajo otroke, naj se učé nemški, da se jim v šoli ne posmehujejo ter jih ne kaznujejo. Na Saksonskem imajo katoliški Srbi šolske knjige za verouk samo srbske, evangeljski Srbi srbo-nemške, in sicer na eni strani srbski tekst, na drugi pa nemški. Zakon dovoljuje več, toda Srbi sami ne zahtevajo, da bi se izpolnjeval. Tako poroča „Šolski odjek“.

Meščanska šola v Postojni. Dnέ 15. m. m. je bilo v Postojni zborovanje glede ustanovitve deške meščanske šole. Postojnski okraj je dovolil za ustanovitev 30.000 kron. Meščansko šolo bodo prizidali sedanji ljudski šoli, kar bo stalo približno 47 650 K. Dnέ 17. t. m. so se posvetovali o učnem načrtu, določili učni smoter, gradivo za posamezne predmete, število tedenskih učnih ur in število pisemenih šolskih in domačih nalog. Izbrali so tudi naposled knjige, ki jih uvedejo v to prvo slovensko meščansko šolo — Vse te ukrepe pozdravljamo z največjim veseljem. Za vedno ostanejo v čast svetovnoznani zavedni Postojni!

Novi šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Istri. Dnέ 15. pr. m. so otvorili društveno šolo v Sušnjevici. Takoj prvi dan se je vpisalo nad 60 otrok vzlic vsi nasprotni italijanski agitaciji. Ali je treba še kakega dokaza, da si tamošnje pre-

bivalstvo želi hrvaške šole?! Sušnjevičani, ki so romunskega pokoljenja, vedo pač najbolje sami, da je vsa njihova bodočnost odvisna od trajnega sporazumljenja z brati Hrvati. Dne 14. pr. m. pa so v Vinkuranu blizu Pulja slovesno otvorili novo hrvaško ljudsko šolo, ki jo je zgradila „Družba svetega Cirila in Metoda za Istro“.

Dva ljudska učitelja ministra. V danskem ministrstvu sedita dva ljudska učitelja. Eden teh se imenuje I. S. Christensen, ki je ministrski predsednik in obenem vojni minister in minister mornarice. Nekdaj je bil ljudski učitelj in orglavec, nato pa naučni minister. Rojen je bil dne 21. decembra 1856. kot kmetiški sin. Dovršil je ljudsko in srednjo šolo v Grundtargu, potem pa je bil učitelj v raznih krajih, končno pa 25 let učitelj in orglavec v vasi Stadinu. Nato je bil izvoljen v državni zbor, kjer si je pridobil tolik ugled, da je postal vodja leve. Mnogo je delal kot predsednik finančnega odbora, a svet se je posebno čudil njegovemu delu kot državni revizor.

Socijalna ženska učilnica. Prvo tako učilnico so otvorili o Veliki noči v Zimmerjevem deklinškem zavodu „Töchterheim Heimathaus“ v Berolin-Zehlendorfu. To je prvi poizkus, da bi se na polju ljudske vzgoje uvedlo nekaj sistematičnega. V tem vzgojno-izobraževalnem zavodu za deklice se bo obravnavala ljudska vzgoja s stališča socijalnega ženskega delovanja. Deklice se bodo poučevale o občnih naukih ljudske vzgoje, o organizaciji zdravstvene, gospodarske in državno-pravne vzgoje, o ljudski izobrazbi in umetnosti, o moralni in verski vzgoji ljudstva. Da si pa pridobé tudi praktično izvežbanost, obiskovale bodo komunalne, industrijalne, konfesionalne, humanitarne in v syrho povzdige blagostanja tudi Fröblove tečaje. Sodelovale bodo tudi

pri različnih podjetjih in se učile gospodinjstva. Obiskovale bodo muzeje, ljudske izložbe slik in koncerte, predstave in predavanja pri ljudskih zabavah.

Žrtev slabega berila. Pekovski učenec Röhn v Berolinu bi moral biti v osmih dneh prost. Neko jutro ga najdejo na vrtu v krvi in mrtvega. Prestrelil si je srce. Po smrti so našli v njegovi sobi kovčeg poln modernih slabih romanov. Najbolj ga je zbegal roman o umoru srbskega kralja Aleksandra in kraljice Drage. Večkrat je govoril o tem, kako krasno mora biti, če se kdo sam ustrelil ali se dá od drugega ustreliti. To je živ dokaz, v kako nesrečo privedejo človeka slabe knjige. Vzgojitelji bodite oprezni, pa dajte mladini v roke le dobro berilo!

Francosko. „Kölnische Volkszeitung“ poroča o „Oeuvre des Forains“, ki lepo uspevajo na Francoskem in v Belgiji: Gospe, članice tega društva, skrbe za vse otroke, ki potujejo z roditelji po sejnih. Od mesta do mesta priporočajo take otroke. Zgodaj zjutraj gredo gospe k lastniku šotora in ga vprašajo, ali bi mogle poučevati njegove otroke. Ti otroci niso vajeni mirnega življenja in bi zato ne mogli mirno sedeti v šoli, marveč bi motili še druge. Večkrat so že precej odrasli, in podajati se jim mora pouk, ki odgovarja njihovi razumnosti, pa hkrati njihovi dobi. Vsaka gospa poučuje dva, tri ali tudi deset takih otrok na svojem domu ali v kakem samostanu. Poučujejo se otroci brez vsake sile, nekako materinsko, sami pa pripovedujejo o svojem delu ali o obrtu svojih starišev. Pripravljajo se tudi za spoved in sv. obhajilo. En otrok privede drugega. Večkrat si te gospe dopisujejo z otroki, ki potujejo z jednega sejma na drugega, da tudi tam pokažejo, kaj znajo in si zaslužijo denar. Kako se vesele gospe in otroci, če se na jesen ali poletu zopet vidijo. Otroci

pripovedujejo, kaj so vse doživeli, nato pa se zopet prične pouk. V Nenilly pri Parizu, kjer imajo ti ljudje svojo glavno naselbino, je osnovala neka gospa dom za otroke. Splošno so otroci bistrega razuma, šolske discipline pa ne prenesejo. Zato najbolje uspeva pouk, če je neprišiljan in prijateljski. Gospe jim ne bistre samo razuma, ampak jim izobrazujejo, blaže in vzgajajo tudi srce. „Kršč. šk.“

Šolske vesti s Štajerskega. V pokoj je šel na lastno prošnjo nadučitelj Hernaus v Šoštanju — Nadučitelj na deški ljudski šoli v Ptujju je postal ondotni učitelj J. Wolf; za učitelja na isto šolo je prišel nadučitelj Albin Wankmüller od Sv. Duha v Halozah. — Premeščeni sta učiteljici Matilda Dragatin iz Št. Jurja nad Tabrom v Št. Lovrenc nad Mariborom in Marija Škerbinc od Svete Marjete niže Ptujja v Št. Jur nad Tabrom. — Stalno upokojena je učiteljica Karolina Lešnjak.

Poučni izlet zagrebških učiteljiščnikov. Kakor vsako leto so napravili tudi letos zagrebški učiteljiščniki pod vodstvom svojega ravnatelja Karla Matice poučni izlet v Ljubljano, na Bled, v Postojno in na Reko. Izlet je trajal od 27. maja do 1. junija.

Sirote v Newyorku. V Newyorku ni najdišnic, marveč za male najdenčke, kakor tudi za sirote, katerim so umrle matere v bolnišnicah, skrbé dobrodela društva. Ko morejo ti otročički že sami hoditi, jih razdelé med imovite obitelji, katere so voljne, vzeti take otroke med svoje. Dobrodela društva ne izroče otrok obiteljim, o katerih vedó, da bodo otroke telesno sestradale, marveč le takim, o katerih po pravici pričakujejo, da bodo da-

jale otrokom telesno hrano, pa tudi duševno vzgojo.

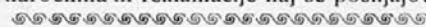
Posledice višje ženske izobrazbe. Doktor van Dyke, predsednik medicinske družbe v državi Oregon, označuje višjo izobrazbo kot vzrok telesnega propadanja pri ženskah. Ženska si pokvarja svoje zdravje z godbo in znanstvenimi študijami. Moderni ženski učni zavodi so najboljša prilika za to, ker prav nič ne gledajo na duševne zmožnosti učenk in se morajo vse od kraja učiti toliko tvarine, ki je določena za najbolj nadarjene. Kake koristi je pravzaprav ženskam brskanje po latinskih in grških klasikih, čemu rabijo višjo matematiko in druga znanstva in umetnosti? Če ima ženska talent, naj se le izobrazí, toda večina žensk je namenjena za ženo in mater, in ni hujšega nego učena žena. Duševno in telesno izčrpana ženska ni več kos svoji nalogi, ki je pogoj za obstoj krepkega in zdravega naraščaja. Zlasti je ameriški zdravnik hud nasprotnik, da se ženska uči godbe, ker nima talenta za to.

Listnica uredništva:

G. A. K. v M. Vaš spis smo prebrali. Žal, da ne vstreza niti po vsebini niti po obliki. Snov: „Kako privaditi otroke na lepo vedenje zunaj šole“ je treba predvsem obdelavati strogo stvarno in ne vpletati reči, ki ne spadajo tje. Treba bi bilo spis popolnoma predelati; tega se mi ne moremo lotiti. Rokopis Vam bomo vrnili.

Listnica upravnštva:

G. J. A. v Č—v. Pritožujete se, da ste prejeli šele pet števil „Slov. Učitelja“. Potolažite se tudi drugi jih niso več. Na vsakem listu je označeno, da „Slov. Učitelj“ izhaja po enkrat na mesec.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
